II. ÉVFOLYAM. Debreczen, péntek 1905 október 27. 43. SZÁM.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 6 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:
pénteken és minden törvényhatósági bizottsági közgyülést megelőző és követő napon.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Városi könyvnyomda-vállalat irodájában.

Ide küldendők a kéziratok és előfizetési dijak.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

A Hortobágy hasznositása.

Örömmel látjuk, hogy a Hortobágy hasznositásának kérdése ismét előtérbe lépett. A kérdés valóban megérett arra, hogy megoldassék, — s az egymás után következő aszályos évek kényszeritenek mindenkit sietni a megoldáshoz, — s ez okozza bizonyára, hogy a megoldás felől sok féle vitás módot hallunk mostanában. Nem szándékozunk vitába szállani azokkal, kik még a tulajdonjog felől is elmélkednek, mert ugy is hasztalanul hoznánk fel argumentumokat a város tiszti főügyésznek, Magoss György dr. tanulmánya után, mely jogászi tudással egyesitve az igazságot, napnál világosabban eldönti a tulajdonjog kérdését. Akiket ez a mélyreható, gondos tanulmány nem győz meg arról, hogy a Hortobágy a városé, az egyenesen tusakodik az igazsággal. Arrról sem tehetünk ha Szentesi János bizottsági tag nem hisz a főügyész tanulmányában foglalt igazságokban, még kevesebbet arról, hogy egyesek az olcsó népszerüség kedvéért vagy nem merik meggyőződésüket nyilvánitani e várost életgyökerében érintő kérdésben, vagy pedig félnek a modern dolgoknak a város javára történő beállitásától.

Debreczen sz. kir. város azon polgárai, akik a város gazdasági élete iránt érdeklődnek és a város javát szivükön viselik, semmi körülmények között sem mondhatnak ellent a Hortobágy hasznositásának. *Salus respublicae suprema lex esto.* Ezen törekvésnek kell kidomborodni mindazoknak lelkében, akik megvetve a képzelt jogok igazságtalan gyakorlását az altiuizmus magaslatára emelkednek. Nem lehet és nem szabad a város egyetlenegy polgárának sem a város érdekeinek ellenére oly maradi állásponthoz ragaszkodni, melynek alapjai homokra vannak épitve és a legelső jogi támadás alatt összeomlanak. A város fejlődése, haladása, kulturája és pénztára okvetlenül megkivánják, hogy a Hortobágy, vagy legalább annak lelke a köz javára intenziv módon értékesittessék. Itt, ebben a kérdésben nem jöhet számitásba egyesek egyéni előnyeinek képzelt sérelme, mert megdönthetetlenül igaz, hogy a Hortobágy nem a polgárok tulajdona, hanem Debreczen város birtoka. Már pedig ily körülmények közt a város érdemes gazdasági politikához fog, midőn a hasznositás kérdésében oly eszméket vet a megvalósitás utjára, melyeknek haszna az összpolgárság haszna lesz egyuttal. Nem hogy szabad volna ezen elsőrendü kérdést elaltatni, hanem nagy hiba volt eddig is ketté nem vágni erős és bátor kézzel ezt a gordiusi csomót. Milyen másképpen nézne ki a házipénztár mérlege, ha évekkel ezelőtt sikerült volna a Hortobágy hasznositásának kérdését megoldani! Mennyi közköltő fizetésétől lettek volna felmentve azok, akik a nagy Hortobágyból semmi hasznot nem huztak azokkal szemben, akik ennek a nagy kiterjedésü földnek jogos és jogtalan legeltetéséből nagy vagyonhoz jutottak. S mennyivel előbbre volna épen a jószágtenyésztés, amely csak az utóbbi évek alatt és a folytonos legelő hiány miatt elsatnyult.

Tegye szivére kezét az a száz és száz darab jószágot tartó és legeltető polgártársunk és ismerje be, hogy nem volt a hortobágyi legeltetés neki magának sem előnyére. Gondolkozzanak nagyobb mennyiségü jószágokat tartó gazdáink egy keveset a felett, hogy a Hortobágy dus legelői csak az ő zsebeiket hizlalták-e annyira, mint amennyire üresen hagyták azok tárczáját, akik nem foglalkoztak állattenyésztéssel és állatok kereskedésével s nem értékesithették legeltetési jogaikat. Gondolják meg ezek a jó urak, hogy ez a fejedelmi vagyon micsoda csekély jövedelmet hozott és hoz a házipénztárnak, mert elvégre is be kell látniok, ha az igazságosság első lépcsőjére állanak, hogy voltakép nincs sehol, de van kár és veszteség, és a házipénztár csak a morzsalékokból táplálkozott. Mert hogy néha napján tengerjószág legelt a Hortobágyon, melyek közül ezer és ezer csak ugy suttyomban harapdálta a kövér vagy avar füvet, bizonyára azok sem tagadják, akik megfizették a legeltetési béreket. Egyszóval nem kell szépiteni a dolgot, hanem egyszerüen bevallani, hogy az a legeltetési szabályrendelet sok ajtócskával volt ellátva, amelyen igen sok hivatlan és illetéktelen lábas jószág besétálhatott és ingyen felhizhatott.

Ezeknek a patriárkális állapotoknak akar véget vetni az a mozgalom, mely a Hortobágy eredményesebb kihasználását czélozza. Ezen szándékot ellenezni, megakadályozni, késleltetni, hamis jogi érvelésekkel megtámadni nem egyéb, mint vakmerően szembeszállani a város jól felfogott érdekeivel. Ki merjük mondani ismételten, hogy aki ezen hasznositásnak ellentmond, ellentmondása merő önösségen alapszik és ezen önösségében oly képzelt jogokhoz ragaszkodik, amelyek csak az emberi haszonlesés talajából származhatnak, avagy alapitók azon a kényelmességen, amely nem engedi, hogy némi kis fáradságot véve maguknak, gondolkoznának s ismernék fel a helyzetet.

Miután pedig nyilvánvaló, hogy a Hortobágy ok- és szakszerü értékesitése a város házipénztárának jelentős hasznot fog hozni és emellett még legeltetésre is marad bőséges mező, de meg a hasznositásból származó jövedelem csökkenteni fogja azt a sokszor keservesen felpanaszolt községi adót, nem tudjuk elgondolni, hogy miért ellenzik ennek a hasznositásnak keresztülvitelét jószágtartó gazdáink. Mert azt nem akarjuk feltételezni, hogy azon napidijak elvesztésétől tartanak, melyeket most a jószágolvasásnál és más hortobágyi kiküldetésnél felszednek? Azt sem akarjuk elhinni, hogy azon rendelkezési képzelt jogukat féltik, amelynek tudatában most csak ugy félvállról beszélgetnek a nem jószágtartó vagy idegen emberekkel? Azt még ke-

vésbbé gondoljuk, hogy a hasznositástól annak a gyöngyéletnek megszünését féltik, amely most a jó pörköltök mellett vigan folyik olykor-olykor a délibábos pusztán? Miután mindezeket nem szabad feltételeznünk, bármiképpen is forgatjuk a Hortobágy hasznositásának kérdését, sehogysem tudjuk megérteni, hogy micsoda ok készteti jószágtartó gazdáinkat és polgárainkat az ellenkezésre. Miért lenne csak éppen a város földje olyan birtok, amelynek hasznavehetőségét nem kell nevelni? Miért ne legyen ennek a nagy pusztának haszna a városé és annak egész közönségeé és miért éppen csak néhány tiz-husz jószágtartó gazdáé? Legyünk igazságosak és ezen megismert igazság világánál lássuk be valahára, hogy nem szabad önösöknek lennünk, hanem egy gondolattal arra törekednünk, hogy a város ingatlanaiból tisztességes haszna legyen a házipénztárnak, hogy igy a mindnyájunkat terhelő közköltő százaéka alászálljon.

A hasznositás részleteinek kérdésében eltérő nézetek merülhetnek fel. Igy a magunk részéről mi sem tartjuk a kérdés gyökeres megoldásának azt a módját, mely csak 10,000 hold hasznositását vette gondjaiba. Erős kézzel, egy minden izében kidolgozott gazdasági programmal kell a kérdést megoldanunk, a hasznositás olyan biztos reménységével, amely még azokat is elnémitja és az igazság lábaihoz hozza foglyokul, akik merő ellenkezésből, téves meggyőződésből, vagy más kevésbbé tiszteletreméltó okokból ellenségei az eszmének. Fél munka itt roszabb a semminél és aki nagy dolgot akar művelni, annak a jövőbe kell nézni és alkotásának alapjául sziklakemény köveket alkalmazni, sem jobbra, sem balra nem tekintve, hanem az igazságot keresve és a város közjavát minden mellékérdeknek elébe téve.

Hasznositsuk tehát a Hortobágyot a város s mindnyájunk közös javára!

A házbéradó reformja.

— Az 1896 XXIII. törvényczikkelyről. Lukács Ödön nagyváradi tanácsnok tanulmánya. —

A városok nehéz pénzügyi viszonyai arra kényszeritik a városokat, hogy háztartásuk egyensulyának biztositására jövedelmeik fokozásával gondoskodjanak. Ez a jövedelem fokozása szegényebb városoknál ugyszólván a közköltő emelése által érhető el. Ámde az állam a maga javára oly mértékben terheli meg a polgárságot, hogy a községnek ugyszólván alig marad valamije. A városok hatósága, de a polgármesterek kongresszusa is rámutatott az állam által a városokra rótt megterheltetésre.

Nagy teher a városokon a házbéradó, melyre vonatkozólag Lukács Ödön, Nagyvárad város adó- és pénzügyi tanácsosa a házadó reformjáról a minap érdekes és nagyfontosságu tanulmányt terjesztett törvényhatósága elé. Abban rámutat házbéradó-törvényünk nagy bajaira, a segités módjaira és együttes akcióra serkenti az érdekelt törvényhatóságokat. A javaslat most aktuális, mert az 1896. évi XXIII. törvény hatálya ez év végén megszünik. A memorandum többi között a következőket mondja:

Köztudomásu, hogy az állam egészséges gazdasági irányának egyik fontos kelléke a városok fejlődése, mert a városok az ipari és kereskedelmi élet exponensei, a gazdasági s kulturális előrehaladás biztositói s kétségtelen, hogy minden államnak gazdasági életét ugy kell berendeznie, hogy az a városok fejlődését biztositsa. Az erre való törekvés eredményezte a nyugati államok jobb közgazdasági viszonyait, ez teremtette meg Anglia, Németország, Belgium és Francziaország tekintélyes iparát, gazdasági erőinek konszolidáltságát. Hazánk viszonyait s az ehhez szabott törvényeket tanulmányozva, azt kell látnunk, hogy az eddigi fölfogás a gazdasági erők megszilárdulását nem a városok fejlődéséhez kötötte, vagy legalább is a gazdasági föllendülés sulypontját nem az intenziv városi életben látta.

Az állam s a városok közötti mostoha viszony sokszor megszólaltatta az arra illetékes tényezőket. S ma már bizalommal tekinthetünk a törvényhatósági városok polgármestereinek arra az akciójára, amely a városoknak az állami közszolgálat teljesitéséért való kártalanitását czélozza. A kártalanitás azonban csak fél munka, mert még mindig megmarad a polgáraink állami adóval való aránytalan tulterheltsége, amely pedig a vagyongyüjtésnek, az anyagi erők konszolidáltságának, a vállalkozó szellem érvényesülésének s a város intenziv fejlődésének szintén akadálya.

Most csak a városok föntartó elemeinek, a háztulajdonosoknak helyzetét akarom megvilágitani s a házadó kérdésével kivánok foglalkozni.

Házadó-törvényeinknek az alapja az 1868. évi XXII. törvényczikk. A magyar törvényhozás ehhez a törvényhez az anyagot az 1861. évi porosz házadó-törvényből szerezte, azonban azt rosszul módositotta.

A porosz törvény 10 évről 10 évre veti ki a házadót, nálunk ez 3 évről 3 évre történik. A poroszok a lakásoknál a használati érték 4 százalékát, az üzleteknél 2 százalékát fizetik abban, nálunk a nyers jövedelem 15 százaléka, illetőleg a tiszta jövedelem 20 százaléka a házadó. Ebből a rövid összehasonlitásból is kitünik, hogy mind az, amiért ma küzdenünk kell, benne van a porosz törvényben s hiányzik majdnem mindaz belőle, ami ma a mi törvényeink folytán sérelmünk.

Az első és legnagyobb sérelem az 1868. évi XXII. t.-cz. 4. szakaszának az az intézkedése, hogy a házadót házbéradóra és házosztályadóra osztja. Az európai összes művelt államokban a megadóztatásnál az a legigazságosabbnak tartott elv érvényesül, hogy az adó alapjául az állampolgár által bevallott jövedelem szolgáljon. A mi házadótörvényünk a házosztályadónál a jövedelem megállapitását nem kivánja. Előre megállapitja szobák szerint a dijakat s csak abban tesz különbséget, hogy a ház községben, rendezett tanácsu városban, vagy törvényhatósági városban van s hogy az összes lakrészeknek egyharmada bérbe van-e adva vagy nincsen.

Nem szükséges vitatni, hogy a házadók ilyetén megállapitása mennyire nélkülözi az igazságos alapot, amikor az adózás mértékét az egyes helységek közjogi helyzete s állása szerint állapitja meg s az adóköteles vagyon nem az értékéhez és jövedelmezőségéhez arányos módon vesz részt közteher viselésben. Egyes helyeket a házosztályadóval megokolatlan nagy kedvezményben részesit, más helyeket a házbéradó nagy terhével sujt. Az államnak körülbelül 24 milliót kitevő évi házadó jövedelméhez aránylag véve sokkal többel járul az a 40—50 házbéradóval megrótt helység, mint a házosztályadót fizető magyarországi többi összes városok és községek. Az összehasonlitás kedvéért nem érdektelen megállapitani, hogy például a házosztályadót fizető Debreczenben egy lakórészt magában foglaló ház után az évi adó 2 korona 40 fillér, Nagyváradon a házbéradó alapján a külváros legrongyosabb viskója is 10—15 korona évi adóval van megterhelve. A vagyonos 75,000 lakossal biró Debreczen évi házadója összesen 354,665 ko-

rona 33 fillér (ezt is nagyon sokaljuk Szerk.) és az 50,000 lakosu sokkal szegényebb Nagyvárad évi házadója 465,105 korona.

Már az 1868. évi adó-nagytanácskozás a házbéradók kiterjesztése mellett foglalt állást és pedig egyrészt elvi szempontból, másrészt pedig a házbéradóval sujtott városok érdekében, mert a jelenlegi tulnagy házbéradó-százalék leszállitását az államkincsár érdeke csak akkor engedheti meg, ha a házbéradó alá a városok és községek nagy része bevonatik.

Nézetem szerint a legenergikusabb akciót már most meg kell inditani az adófizető polgárok érdekében.

A háztulajdonos nemcsak a tényleg élvezett jövedelem után fizeti a 20 százalékos adót, de az 1883. évi XLVI. t.-cz. 3. szakaszának jóvoltából, a jövedelemhez hozzászámitják még azt az öszeget is, amit világitásért, kéménysepresért, szeméthordásért és vizvezetékért fizetnek neki, noha ez a jövedelem nem az övé.

A házbáradó százalékának leszállitásával azonban csak az anyagi helyzet konszolidáltságát érjük el, a jövő fejlődést még nem biztositjuk. A produktiv erők kifejlesztéséhez a vállalkozó szellem egészséges életrekeltéséhez s igy a jövő fejlődés előmozditásához olyan kedvezmény adása szükséges, amely a legskrupulusabb vállalkozást is számitásaiban kedvező eredményhez juttassa, a legfélénkebb törekvés is támogatását találja föl benne.

Ilyen kedvezménynek és a vállalkozó szellem ébrentartásának eszközéül kell tekinteni az 1896. évi XXIII. törvényczikkben biztositott ideiglenes házadó-mentességet. A törvény rendelkezései azonban a mai viszonyoknak már meg nem felelnek, az igényeket ki nem elégitik, részben illuzóriusak is.

A törvénynek az a rendelkezése, hogy a lerombolt házak helyén épült uj épületekre csak 12 évi, ellenben az eddig be nem épitett területen épült házakra 15 évi adómentességet állapit meg, a városok helyes irányu fejlődésére, gazdasági érdekeire nézve rendkivül káros. Ennek az intézkedésnek az eredménye, hogy a városok fejlődését egészen a külső szélekre, a kültelkekre irányitja, arra a helyre, a hová a telkek olcsósága folytán az épitkező kedv természetszerüleg amugy is gravitál. Az extenziv fejlődést mozditja elő, amely pedig a csatornázás, vizvezeték, kövezés és egyéb közintézmény terhes kiterjesztésével, a közbiztossági s egyéb közszolgálat megnehezitésével jár s a városi fejlődés legvitálisabb érdekeinek sérelmét jelenti. Az ideiglenes adómentességet egyenlő mértékben kell megállapitani, tekintet nélkül arra, hogy eddig beépitett vagy be nem épitett telkeken épitenek, s időtartama 15 év legyen.

A városok fejlődésének megkönnyitése érdekében az 1896. évi XXIII. törvényczikk kivételes házadómentességről is gondoskodott. Ezt a kivételes mentességet azonban az 5. szakasz rendelkezése szerint a pénzügyminiszter csak ott és csak abban az esetben adhatja meg, ahol azt nagyobb terjedelmü és kiváló fontossággal biró városrész rendezése szükségessé teszi s azokat 1905. év deczember hónap végéig végrehajtják. A törvény e rendelkezésének ereje tehát az idén megszünik. A törvényhatósági városok polgármestereinek az idén Pancsován tartott kongresszusa elhatározta, hogy a törvény hatályának meghosszabbitását a képviselőháztól kérelmezni fogja, mert a kivételes adómentesség engedelmezése az államkincstár érdekeit nem sérti s arra minden nagyobb városban a fejlődés érdekében fölötte nagy szükség van.

Nézetem szerint azonban a törvénynek egyszerü, minden módositás nélkül való meghosszabbitása az igényeket ki nem elégitheti s a városokat — mint azt a tapasztalat is bizonyitja — csak illuzórius kedvezményhez juttatná, amelynek a gyakorlati életben vagy soha, vagy csak ritka esetben lenne értéke.

Aki ismeri a magyarországi városok helyzetét, tudja, hogy kiváló fontossággal biró városrészrendezéseket csak egy emberöltő szorgalmas munkája, az anyagi előföltételek évtizedekre terjedő előteremtése után képesek végrehajtani. Növeli a törvény illuzórius voltát, hogy a kedvezményt csak arra az esetre helyezi kilátásba, ha a városrendezéseket bizonyos határidőn belül hajtják végre.

Nem igérgetésekre, nem illuzórius kedvezmények kilátásba helyezésére van a magyar városoknak szüksége, de olyan kedvezmények adására, amelyeket a reális komoly számitás is figyelembe vegyen s amelyek csakugyan megkönnyitsék a nehéz föladatok, közkérdések megoldását.

Az ez év végén hatályát vesztő 1896. évi XXIII. törvényt tehát oly értelemben kell meghosszabbitani, hogy a kivételes adómentesség időtartama általában 18 év legyen és kiterjedjen minden olyan épületre, amely közhatósági beavatkozásra épül föl és fölépitésének a város rendezésére kiváló jelentősége van. A kedvezményt pedig a kir. pénzügyigazgatóságok és nem pénzügyminiszter adná meg.

Debreczen multjából.

Régi tanácsi határozatok.

— Első közlemény. —

Debreczen sz. kir. város közlevéltárában a régi jegyzőkönyvek 1547-től kezdve meg vannak. Itt-ott azonban a zavaros időben, a török pusztitások napjaiban és egyéb sulyos csapások közepett egyik-másik évről irott feljegyzések elkallódtak. Hiányzanak az 1558—1563, 1581—1585, 1600—1605, 1611—1617, 1653—1655; az 1659—1651-iki jegyzőkönyvek szét vannak vagdalva, valószinüleg a török vagy német hordák tépték szét, 1547-től 1750-ig megtaláljuk közlevéltárunkban a jegyzőkönyvek nevezetesebb tartalmának kivonatát, ezen kivonatok azonban mit sem érnek, mert akik összeállitották, nem tudták a régi irásokat olvasni és nem birván jól a latin nyelvet, vagy kihagyták azokat a szavakat, melyeket nem tudtak elolvasni, vagy oly rosszul forditottáka szöveget, hogy néhol az teljesen ellenkezik az eredetivel.

A régi jegyzőkönyvek határozatai, mint akkor nevezték, *deliberátumai* tömörek és rövidek. Abban az időben keveset beszéltek a tanácsbeliek, hanem annál gyorsabban cselekedtek, ami bizony nem egyszer azt okozta, hogy korrigálni kellett a kimondott határozatot. Nagyon valószinü, hogy a város összes eseményeit nem jegyezték be az időszaki nótáriusok, annyi azonban igaz, hogy a történetirónak igy is becses forrásai ezen jegyzőkönyvek is, akik érdeklődnek a multak iránt, igen érdekes dolgot találhatnak a debreczeni protokolumokban.

A régi időkből kronologikus sorrendben bemutatunk néhány határozatot, melyek javarészben azt igazolják, hogy Debreczen város vezetése évszázadok óta gondos kezekben volt.

1547. Erszényjártó Mihályt Szabó Imre megölte. Ügyök a tanács elé került. Erszényjártó Mihályné a magisztrátus szine előtt kiegyezett a gyilkossal oly feltétel alatt, hogy fizessen ötven forintot. A magisztrátus erre szabadon bocsátotta a gyilkost. Az ölés-váltság legelső esete nálunk.

1547. Bursipán Boldizsár szakadatlanul dorbézol, részegeskedik, miért is a magisztrátus kalodába tételi. A bünös fogadást tesz, hogy ezentul nem részegeskedik, ha igen, ugy akasztassék fel.

1547. Megengedtetett, hogy az utczákon, főleg a piaczon összegyülemlő esőviz a szent Anna-utczán levezettessék.

1552. Nagy Zsigmond Piroska nevü feleségét hütlenségen érte. Mivel az ura nem kivánta halálát, vesszővel megveretett, ha még egyszer ezen gonoszságot cselekszi, meghal.

A Piroska hütlensége első ilyen eset.

1552. Ugyanezen esztendőben szintén egy Piroska nevü szolgáló találtatván egy ifjuval tiltott viszonyban, a városról mindketten kiüzettek.

1552. Csiszár Lőrincz részeg állapotában tisztes asszonyok előtt gyalázatos dolgokat beszélt és arra itéltetvén, hogy kezei a templom előtt kalodába vettessenek 12 napig; ámde mivel sok tisztes ember könyörgött érte, elbocsájtatott oly feltétel alatt, hogy magát emendálja, ha nem, felakasztják.

1552. Kubi András és Szabó Tamás nem respektálták a magisztrátusnak a borvételre vonatkozó határozatát. Büntetést fizessenek fl 20.

1553. A szenátus megtiltja bárkinek is, hogy az erdőben levő nyár, eper, körte, alma, szil és juharfákat kivágják.

1553. Kis Antal csapó-utczai lakos fogadalmat tesz, hogy ezentul a tisztességes asszonyokat nem nevezi meretrixeknek; ha ezt tenné, vétessék feje.

1553. A tanács kimondja, hogy délelőtt senki se merészeljen a piaczokon vagy a város végén nyereségre árukat vásárolni.

1554. A sirások fizetése lesz egy sirásás után szent András napig 4 denár, ettől kezdve szt. Máté napig 6 denár. Kötelesek lesznek azonban a holtakat ugy elásni, hogy a bestiák ki ne ássák.

1556. A szenátus kimondja, hogy aki háza előtt hordóban vizet nem tart, egy forintra büntetendő, továbbá aki a tüzet észreveszi és nem oltja, azt a biró vesse börtönbe 15 napig, ha pedig valaki gonosz szándékból gerjesztett tüzet, halállal haljon meg.

1556. Matsy Margitot, Balogh György feleségét a magisztrátus fejvesztésre itéli házasságtörésért, Enyingi Török János azonban huszti várából kegyelmet ad a bünösnek. Enyingi Török János, aki abban az időben ura volt Debreczennek, latinul irta meg kegyelem levelét, mely magyar forditásban igy hangzik:

»Mi Enyingi Thewrök János, Hunyadvármegye örökös főispánja stb. stb. jelen levelünk rendiben tudtára adjuk mindazoknak, akiket illet, hogy mi tekintetbe véve számos családoknak az esedezését, Matsy Máté debreczeni polgár leányának, nemzetes Balogh György feleségének érdekében, szabad akaratunkból és elhatározásunkból bocsánatot, az elesetteknek felmentést adhatunk, igy tehát Margitnak, ki házasságtörésben találtatott és fejvesztésre itéltetett, kegyelmet adunk ugy azonban, hogy ha valamikor még ezen bünben találtatnék és megfogattatnék, ugyanazon büntetést szenvedje — mindenkinek elrettentésére, — amely reá most mondva lett. Ennek okáért nektek Kedves Birák és Előljárók és minden lakosoknak tudtára adjuk, hogy ne merészeljétek ezen bünéért Margitot involeszcálni, büntetni, zavarni megadott bocsánatunk után. Datum in oppido Huszt, ex castris in odem loco postis. Sabato proximo ante Testum Sanctae et Individuae Trumitatis anno domini 1556.

1558-tól 1564-ig a jegyzőkönyvek nincsenek meg; valószinüleg a török pusztitások idejében elkallódtak.

1566. Határozatba ment, hogy ha a város birája a város ügyeiben utazik, sallériumot kapjon és pedig Budára flor. 3, Szolnokra flor. 2, Tokajba denár 50, Szatmárra flor. 1, Erdélybe flor. 3. Másfelé is ha jár, adódjék Biró Uramnak diurnum és e miatt senki panaszt ne tegyen.

1566. Borbély Benedekné házasságtörő szeretőjével lenyakaztatott.

1571. Ebben az évben épitette fel a város Puskás Ferencz főbirósága idejében az 1564-ben leégett templom mellé az Ur ideiglenes házát; valószinüleg a régi templom épületszintének és területének térsége köré, az egykori temetőben.

1571. A szenátus kimondja, hogy a halálraitéltek felső ruháit a város cselédeinek kell adni, az alsó ruhák és lábbelik ellenben a hóhért illessék.

1571. A szenátus kimondja, hdgy a temetésre kirendelt diákok 16 denárt kapjanak; ha kivánják a halottas háznál a diákokat, az iskola rectora bocsássa el őket.

1574. A szenátus határozatokat hoz a lakomák tartására nézve akképpen, hogy a lakodalmi vendégségek csak esti 10 óráig tarthatnak, ott magát mindenki tisztességesen viselje, ne lármázzék és csunya beszédektől óvakodjék. Az ártalmas megszólástól óvakodjanak. Ha peniglen valaki 10 órán tul vendégségben találtatik, vagy ott magát illetlenül viseli, 15 napra bezáródik, vagy helyette tiz forintot fizessen.

Kalvin János szigoru nézeteit immár a tanács is átveszi.

1576. A tanács György, Boldizsár és Ferencz nevü gyilkos embereket, kik Dékán Jánost megölték, akképpen detiberálja: György és Boldizsár fogdostassanak meg tüzes vasakkal és azután mindhármat ölje meg a hóhér.

A szenátus ugy okoskodott, hogy szemet-szemért...

1580—1586. hiányzanak a jegyzőkönyvek, amennyiben az 1580-iki jegyzőkönyv 665-ik lapján a következők vannak feljegyezve: anno 1705. die 22, 8. »Az Német Armada ezen által menvén, ezen Protocolont is elszaggatta valaki a város elfutása alkalmatosságával többekkel edgyütt«.

1586. A tanács azt mondja: ha mi marhát orvoknál, gyilkosoknál, paráznáknál és egyéb gonosztevőknél az Biró találhat, az fele az Birót illeti.

1587. Hogy az minémü méhsert itt főznek és csinálnak, tehát pintét négy pénzen adhassák és árulhassák.

Debreczenben abban az időben nagyba ment a sörfőzés és sörbirák is voltak.

1588. Az szántásról való deliberatio: az föld és mezők szántásának rendiben azt kell observálni, hogy senki, az, ki szántani akar, először többet egy holdnál ne foghasson, mely csak ötven kerülés legyen, mig penig azt el nem végzi, addig más hold földet ne barázdáljon, hanem egészen elvégezze és ugyfoghasson más holdat, Ha ki penig valakit valamelly földtől eltilt az Biró, tehát tartozzék megállani. Ha ki penig az végezésnek nem állana, tehát tiz forinton maradjon.

1589. A tanács Lakatgyártó János ügyvédet, mivel Thótfalussy István biróval veszekedett, tömlöczbe tétette; később observálták azon feltétellel, hogy soha többé nem becsmérli a főbiró uramat.

Lakatgyártó János fiskális egyebekben összeférhetetlen természetü ember volt és később is sok bajba sodorta magát.

1590. A sörjövedelmet a tanács a szegények, árvák és nyomorultak segélyezésére forditották.

A városi szeszkereskedés jövedelméből is jó volna a szegényeknek jnttatni.

1591. Aki városunkba valami portékát behoz, akár kenyeret, akár fát vagy akármifélét, valahányszor bejön, egy obulust fizessen a vásárbiráknak.

1592. Az város boltoknak bérei felől közönségesen végeztük azt: Hogy itt az város háza szerin való boltoknak, mellyek az Herpainé (a mostani Tisza-palota) udvarának elején vagyon, bérei legyenek tizenöt forint, az Kardos[illegible] ház (a jelenlegi Simonffy-utczai bérpalotta helyén) szerin való boltoknak tiz-tiz forint tiszta készpénzben és senkinek se adósságba. Miokin, ha nem akarják megfizetni, a conservatorok az boltokból kipecsételjék, vagy zálogot vegyenek.

1595. A tanács kimondja, hogy aki *beste lélek*, gyalázatos szót mondja, 3 forinttal büntettessék és ki nem solvál, kalodába tétessék.

1596. A szenátus kimondja: ha valamely tanácsbeli a város ügyeiben utazással megbizatik és azt nem vállalja, vagy az elvállalt utat nem teszi, a biró tartoztassa le.

Okot erre az adott, hogy voltak senátorok, akik az akkori veszélyes kiküldetésektől féltek.

Aki a tanácsban bárkit is megsért, azt a Biró azonnal büntesse 15 forinttal.

1596. Beőr Anna többször házasságtörést követett el, miért is két jámbor tanuval erősitse ártatlanságát. A miért pedig Gönczi György és Hadászi László tiszteletes uramékat gyalázta, kövesse meg őket, ha nem, feje vétessék. A vádlott ügyét a fejedelemhez appellálta, de a tanács ennek felküldését megtagadta. Nincs nyoma, hogy mi lett az ügy vége, valószinü azonban, hogy a jámbor emberek könyörgésére kegyelmet kapott és nem itéiték halálra, mert később 20 forint nyelvváltságot fizetett a papok mocskolásáért.

1598. Szentpétery János, a város prókátora Nagy Gáll István főbirót gunyból *Agá*-nak csufolta, miért is a magistratus őt szolgálatából megfosztotta. A vádlott ügyét a fejedelemhez appelálta, de a szenátus ennek elküldését megtagadta. Késókb pár nap mulva meggondolta a dolgot Szentpétery uram és veniát kért, amit meg is kapot, de ugyanazon évben a következőket találjuk felőle feljegyezve: Hogy mivel magát most sem mérsékli és viva voce eoram sede azt mondja, hogy ugyan nem akar prókátoroskodni, volenti non fit. injuria, azért ezután ott az széken ne prókátoroskodhassék.

1600-tól 1605-ig ismét hiányzanak a jegyzőkönyvek.

Közli: **K. Á.**

Az uj kormány körlevele.

A m. kir. miniszterium nevében Fejérváry Géza báró miniszterelnök valamennyi törvényhatósághoz és igy városunkhoz is megküldötte alább olvasható körlevelét.

A miniszterelnök elvárja a törvényhatóságoktól, hogy az önként befizetni szándékolt állami adókat fogadják el és a katonai szolgálatra önként jelentkezők részére adják ki a belépési nyilatkozatot, valamint működjenek közre a véderő bármely tagjainak behivása tekintetében.

Semmivel sem mond többet vagy kevesebbet a miniszterelnök, mint akkor, midőn *„intő szózat“*-át kibocsátotta, ennélfogva a felelet sem lesz egyéb a törvényhatóság részéről, mint az, melyet a törvényhatósági bizottság nemrégen hozott.

Nem lehet más, mert törvényeink szerint mi állunk törvényes alapon és nem a miniszterelnök.

A körlevél egyebekben szóról-szóra igy hangzik:

4571. sz. M. E. I. **Magyar királyi miniszterium.**

Körlevél valamennyi törvényhatóságnak.

Ő császári és apostoli királyi felsége folyó évi október hó 16. és illetve 18-án kelt legfelsőbb elhatározásával a parlamenti reformnak alkotmányos uton való megoldását is magában foglaló programm alapján a miniszteriumot a legkegyelmesebben ujból kinevezni méltóztatott.

Erről a törvényhatóság azzal értesittetik, hogy ezen miniszterium a jelen válságos helyzetből való kibontakozásnak alkotmányos uton megvalósitandó feladata mellett czéljául tüzte ki a kormányzat törvényes vezetésének ellátása körében és minden irányban a törvényességnek szigoru fentartását.

Ez alapon számit a miniszterium arra, hogy törvényes és alkotmányos törekvései elé a törvényhatóság akadályt görditeni nem fog.

A törvényesség kitüzött elvének szigoru érvényesitése a miniszterium elsőrendü kötelességévé teszi, hogy a törvényhatóságok és a hatóságok alatt álló alkalmazottak minden törvénybe ütköző elhatározásával, illetőleg ténykedésével szemben a rendelkezésére álló törvényes eszközöket a legszigorubb következetességgel alkalmazásba vegye.

A miniszterium különösen elvárja a törvényhatóságoktól, hogy az adófizető polgárok által önként befizetni szándékolt állami adók elfogadása és az állampénztárba való beszállitása, valamint a katonai szolgálatra önként jelentkezők részére belépési igazolvány kiállitása és a véderő bármely tagjainak behivása körüli törvényes közreműködés tekintetében törvényes kötelességeiket pontosan teljesiteni fogják.

Ezt a törvényhatóságok érdekéből is annyival inkább megköveteli a miniszterium, mert az 1886. évi XXI. t.-cz. 20-ik §-ában alkotmányjogi biztositék gyanánt nyert jogkört tullépő oly határozatok által, melyek az államtól, meg az önként befizetni szándékolt adókból várható jövedelmet is elvonná. Azon kényszerhelyzetbe jutna a kormány, melynél fogva a törvényhatóságok háztartási és egyéb szükségletének kielégitése is lehetetlenné válnék.

Rá kell mutatni továbbá arra is, hogy a véderő fentartása iránt tett törvényes rendelkezések végrehajtásának elmulasztása az állam felette fontos biztonsági érdekeit veszélyeztetné.

Bizton elvárja tehát a miniszterium a törvényhatóság hazafias közönségétől, hogy a törvények és a törvényes rendeletek végrehajtásának pontos teljesitése által a hatékonyabb törvényes eszközök alkalmazását feleslegessé teszi.

Budapesten, 1905. évi október hó 23-án.

A m. kir. miniszterium nevében
Báró Fejérváry Géza.

Hirek.

— **Esküvő.** Magoss György dr. városi tiszti főügyész f. hó 25-én nőül vette özv. Boczkó Sámuelné szül. ***Dragota*** Natália urasszonyt.

— **Képviselői beszámolók.** Városunk országgyülési képviselői: Thaly Kálmán dr., Bakonyi Sámuel dr. és Szabó Kálmán f. hó 29-ikén tartják meg beszámoló beszédjüket, mely iránt már most is nagy az érdeklődés. Képviselőink már hazaérkeztek s közülök Thaly Kálmán dr. résztvesz a tiszántuli ev. ref. egyházkerület most folyó közgyülésén.

— **A szinházból.** A szinügyi bizottság legközelebb tartott ülésében megelégedését fejezte ki Zilahi Gyula szinigazgató előtt társulatának müködése felett. Az igazgató kijelentette, hogy az elismerés csak fokozni fogja művészi tevékenységét és mindent el fog követni, hogy a még tapasztalt apróbb hiányokon segitsen. A magunk részéről lapunk multkori számában elmondtuk véleményünket a szinház igazgatásáról s az eddig lezajlott müsorról, de azóta is meggyőződtünk, hogy Zilahi Gyula minden tekintetben igyekszik a legjobbat adni. Bizonyára kedves dolgot csele-

kedett most is, hogy *Kiss Irént*, a Vigszinház tagját vendégszereplésre hivta meg. A művésznő a Mongodin ur felesége és az Államtitkár cz. darabban lép fel és fellépése iránt oly nagy az érdeklődés, hogy szinház bizonyára mindkét este telve lesz.

— **A sztrájktörvény tervezete.** A kereskedelemügyi minisztérium törvényelőkészitő osztályban már befejezték a munkaszüntetési törvény első tervezetének munkálatait, melynek végleges szövegezését a törvénytervezet ügyében tartandó szaktanácskozások és a kereskedelmi és iparkamarák véleményének beérkezése után fogják elkésziteni.

A törvény első részében megállapitja a hatósági beavatkozás eseteit és kimondja, hogy a rendőri hatóságok közbelépésének csak abban az esetben van joga, ha a sztrájkolók a közrend és vagyonbiztonságot komolyan veszélyeztetik. Az alakitandó sztrájkbizottságok tagjai kötelesek a hatóságoknál a közrend megtartása iránt szavatosságot vállalni, amiből kifolyólag mind büntetőjogi, mind anyagi felelősség háramlik reájuk. A második rész az egyöntetü eljárás érdekében békéltető-bizottságok szervezéséről szól és kimondja, hogy a munkaadók és munkások közötti egyezkedő tárgyalásoknál a hatóságok részéről résztvevő bizalmi férfiak megválasztása a munkások által szavazás utján szabadon történik. A sztrájkbizottságnak nagyobb sztrájkok esetén joga van a kereskedelügyi minisztertől kormánybiztos kiküldését kérni. A törvény munkaszüntetés esetén megengedi a sztrájkbizottságoknak a gyüjtést, kötelezővé teszi a hatósági bejelentést és kimondja, hogy a hatósági szállitásoknál, illetve munkálatoknál a *sztrájk nem vis major* és a vállalkozó kötelezettségein egy esetleges munkaszüntetés nem változtat. A munkaadó a közmunkák elvállalásánál a munka megkezdése előtt köteles irásbeli szerződést kötni munkásaival. Az évszakokhoz kötött közmunkák, továbbá a vasut-, táviró- és hidépitési munkálatoknál előforduló munkamegszüntetéseknél a vállalkozóknak joga van hatósági kényszerrel kötelezni a szerződéstszegő munkást a munka továbbfolytatására. A magánosoknál hatósági kényszernek a munka továbbfolytatására helye nincs, de a szerződéstszegő munkást a munkaadónak joga van polgári biróság előtt felelősségre vonni és tőle kártéritést követelni. Ha valamely munka, vagy iparág alkalmazottai a munkamegszüntetést kimondják, a munkaadóknak joguk van oly munkásokat foglalkoztatni, akik nem csatlakoznak sztrájkolókhoz, a munkamegszüntetőknek őket ebben magakadályozni nem szabad, mert akik ezt erőszak alkalmazásával teszik, vagy fenyegetésekkel akarják terrorizálni a dolgozó munkásokat, személyes szabadság megsértését és zsarolást követnek el, amelyet a büntetőtörvénykönyv erre vonatkozó szakaszaiban megállapitott büntetéssel torolnak meg és amit a törvény utasitása szerint az ügyészségek szigoruan fognak üldözni.

— **Az erdők ujjáültetése.** A jövő őszi és tavaszi erdősitésekhez szükséges csemetekészletek nyilvántartását Felitizsch földmivelésügyi miniszter elrendelte. A csemeték ingyen és a folyamodónak legközelebb eső állomáshoz ingyen küldetnek. Előnyben azokat az erdőültetőket részesitik, akik kopár és vizmosásos helyeken erdősitenek. Folyamodványukat deczember 15-éig közvetlenül az illetékes erdőfelügyelőséghez kell benyujtani.

— **Régi Okiratok és Levelek Tára.** Kardos Samu dr. hav folyóiratának most jelent meg az első száma Debreczen város tanácsának a támogatásával. A 96 oldalra terjedő első füzet összeállitása változatos és gazdag. *Zoltai* Lajos a szabad királyi város rangjára emelt Debreczen első esztendőit ismerteti, *Oláh* Gábor és *Uihelyi* Géza Kossuth hagyatékából közölnek érdekes dolgot. *Kardos* dr. egyik czikke Bethlen Gábor kardját és Kossuth Lajos esküjét ismerteti, a másik Ujfalvy Sándor emlékiratait 1854—1855-ből, *Szinnyei* Gerzson pedig a sárospataki református főiskola történetét ismerteti 1431-től 1661-ig. Ezután bő adattár és egyéb kisebb közlemények következnek, mellékelve vannak arczképek és fakszimilék. A tudományos folyóirat előfizetési ára félévre hat korona. Megrendelhető Debreczen (piacz-utcza 54.).

— **Villamos-telep.** A tanács a villamos-telepre pályázatot hirdetett és azt határozta, hogy ennek kiépitésével a *Simens* és *Schnekerl* czéget bizza meg. A tanács ezen határozatát a bérlini *Általános Villamossági Részvénytársaság* megfelebbezte és igy ezen ügy a legközelebb tartandó közgyülés elé kerül. A tanács főleg azért mellőzte a felebbezők pályázatát, mert a társulat a gépeket külföldről akarta beszerezni. A tanács nagyon helyesen cselekedett, mikor mellőzte a berlini czéget és nincs okunk kételkedni, hogy a közgyülés is a hazai ipart fogja pártoni.

— **Lóhus mészárszék.** Altberger Sámuel és Eperjesy Imre az iránt keresték meg a városi tanácsot, hogy adna kizárólagos engedélyt nekik lóhus kimérésére. A tanács a kérelem dolgában akkép határozott, hogy mivel oly kormányhatósági rendelet, mely a lómészárszékek felállitását engedélyezné, nem hozatott, sőt a belügyminiszter a székesfővároshoz az 1877. évi 41,650. sz. a. intézett azon rendelete, mely szerint az országos közegészségügyi tanács szakvéleménye alapján — általános közegészségügyi szempontokból — a lóhusnak emberi élvezetre való eladását megtagadta, sem az ipari, sem az állategészségügyi törvényben a lóhusnak közfogyasztásra való bocsátása szabályozva nincsen, minthogy végre a mészáros ipar gyakorlására kizárólagos jog nem adható, ennélfogva a tanács Altberger Sámuel és Eperjesy Imre azon kérelmét, hogy a lóvágás néhány esztendőre kizárólag nekik biztosittassék, nem teljesitheti.

Egyelőre tehát nem eszünk lóhust Debreczenben, ami felett, azt hiszszük, nem szomorkodik senki sem.

— **Budapest fogyasztása.** A statisztikai hivatal legutóbb megjelent kimutatásában beszámol Budapest népének a fogyasztásáról. A husfogyasztás nagy mértékben csökkent, a szeszes italok fogyasztása azonban emelkedett.

A marhahus fogyasztása 1902 óta állandóan csökken és pedig 1902-ben 6904, 1903-ban 938 és 1904-ben 14,186 métermázsával. Még nagyobb mértékban csökkent a sertéshus fogyasztása, amely 1901-ben még 72,000 métermázsa volt, 1904-ben pedig csak 46,000 métermázsa. A lábas jószág fogyasztása volt 1902-ben 380,923 métermázsa, 1903-ban 379,985 és 1904-ben 365,799 métermázsa. 1874-ben minden lakosra évenként 63·4 kilogramm hus jutott, tehát naponként 17·4 deka. 1902-ben 49, 1903-ban 48 és 1904-ben a fejenkénti fogyasztás már csak 45 kiló volt, tehát egy napra alig jutott több 12 deka husnál. Ezzel szemben nagyban emelkedett a baromfi-fogyasztás, az 1878-ban kimutatott 2.820,899 darabról 1904-ig 6.237,512 darabra. Emelkedett a szeszes italok fogyasztása. Tavaly 80·6 liter jutott egy emberre, mig 1903-ban csak 76·5 liter. A főváros népességének fogyasztásából az állam huzza a legtöbb hasznot. Mig a tényleges fogyasztás minden téren csökkenést mutat, az adó folyton emelkedik. 1887-ben 12·5 millió volt az adóbevétel, 1904-ben már 34 millió. Az országos fogyasztással egybevetve megemlithető még, hogy Budapest sörfogyasztásban fölülmulja az országot, amennyiben a megadóztatott sör 50·9 százalékát a fővárosban fogyasztják el. Hasonlóan tekintélyes a husfogyasztás is, amelyből az országos átlagot tekintve 35·3 százalék jut a fővárosra.

— **A kereskedelemi- és iparkamara könyvtára.** Szávay Gyula, a kereskedelmi- és iparkamara titkára javaslatot tett a kamarában, hogy a kamara nagyértékü, jeles, szakmunkákban gazdag könyvtárát a kereskedők és iparosok használhassák. A kamara nyilvános olvasótermet nyit és hozzáférhetővé teszi azok részére a könyvtárt, akik ismereteiket bővitení akarják.

— **A szegedi szinészet százéves jubileuma.** 1906 október 22-én fontos kulturális ünnepe lesz Szeged városának. 1806. október 22-én vonult be Szegedre Wesselényi Miklós szintársulata, amely ott 1807 április közepéig játszott. Ezzel állandósult Szeged szinészete, ahol már 1735 óta nyomai találhatók a szinházalapitásra való törekvésnek. A szegedi szinház állandósitása a magyar szinész történetének egyik jelentősebb eseménye volt és a száz esztendő alatt a szegedi szinház vezetőhelyet vivott ki magának a vidéki szinészet történetében. A százesztendős szinház története a magyar müvészethistória szempontjából is fontos és most a város közgyüléséhez Ujlaki Antal és ötven társa inditványt adott be, hogy a város ünnepelje meg a szinészet százéves jubileumát és irassa meg a szinház történetét. A

szegedi szinészet megirásával Balassa József hirlapirót és Szmollény Nándor tanárt bizták megt A munka negyven iv terjedelemben jelenik meg.

— **Városi serfőző Temesvárott.** A Temesvári gyártelep részvénytársaságának a budapesti Deutsch Ignácz és fiai czég tulajdonában levő összes részvényeinek felét Temesvár városa 320 koronájával megvásárolja, hogy a vállalat vezetésében a város maga döntő szerepet játszhasson. A transzakciót dr. Telbisz Károly polgármester kezdeményezte, akinek nagy sikere lesz, ha ezt a virágzó vállalatot teljesen a város kezeibe sikerül majd keriteni.

— **Vasuti kocsik elektromos világitása.** Ez a fontos, az utazó közönséget oly közelről érintő kérdés már régóta foglalkoztatja a szakférfiakat, a nélkül azonban, hogy e nehéz problémának a gyakorlatban is teljesen beváló megoldását elérhették volna. Annál örvendetesebb tehát, hogy három magyar mérnöknek hosszas tanulmány és kisérletezés után sikerült oly berendezést létesiteni, melylyel a vasuti kocsik modern elektromos világitása minden nehézség nélkül és aránylag csekély költséggel elérhető. Az uj berendezéssel mely *Hoór Mór* dr. műegyetemi tanár, Ganz-gyári igazgató, *Reinitz Frigyes* magyar államvasuti főmérnök és *Stark Lipót* Ganz-gyári főmérnök alkotása, a déli vasutnak egy I. és II. osztályu kocsiján tettek kisérleteket és a próbák kitünően sikerültek, amennyiben ugy a világitás egyenletessége, mint a kezelés egyszerüsége fölülmul minden eddigi hasonló célra szolgáló szerkezetet. Az uj rendszer iránt már több vasuttársaság érdeklődik, s igy biztosan remélhető, hogy a vasuti kocsik világitása terén uralkodó s az utazó közönségnek oly sok bosszuságot okozó mizériák rövid időn belül meg fognak szünni.

— **A hus drágasága.** Nemcsak Debreczenben, hanem az ország nagyobb városaiban mindenütt panaszkodik a fogyasztó közönség a hus drágasága miatt. Ennek enyhitésére a városok legtöbbje mészárszéket állitott fel és ezen intézkedésével sokat javitott a megélhetési viszonyokon. Kétségkivül igaz, mert a tapasztalat beigazolta, hogy egy helyes költségvetéssel és a beszérzési források előzetes kikutatása után felállitott hatósági mészárszék gondolkozóba ejti a mészárosmestereket és csakhamar engednek a hus horrmibilis árából. Elvégre a hatóság nem nézheti tétlenül azt, hogy a mészárosmesterek minden elfogadható ok nélkül hallatlan árakat kérjenek az általuk mért, javarészben silány, sovány husokért. Nálunk is elkelne ilyen hatósági mészárszék, melynek felállitása nem ütközik különös nehézségekbe.

— **Igazgatósági tagság.** A József főherczeg szanatórium vezetősége *Koncz Ákos* tb. tanácsnokot, lapunk felelős szerkesztőjét az egyesület érdekében kifejtett tevékenységéért igazgatósági taggá választotta és az erről szóló diszes oklevelet részére meleg hangu sorok kiséretében megküldte.

— **A vizvezeték és csatornázás** ügyének tárgyalása szorgalmasan és behatóan folyik. A jog- és pénzügyi bizottságban a hétén is tárgyalták ezen fontos ügyet, mely napról-napra gyorsabban közeledik a megoldás felé.

— **Választmányi ülés és rendkivüli közgyülés.** A debreczeni jótékony nőegylet október 29-ikén délelőtt 11 órakor választmány-novem. 5-ikén pedig rendkivüli közgyülést tart. A rendkivüli közgyülésen egylet betölti a Komlóssy Arthurné lemondása folytán megürült egyleti alelnöki székét és módositja az alapszabályokat.

— **Lélegző kutak.** Az Egyesült-Államok geológiai intézetének hivatalnokai érdekes megfigyeléseket tettek több helyütt is, kutfurásnál. A furt lyukakból nagyobb vagy kisebb erővel széláramlat fujt ki. Gyakran meg erős zaj, sivitás is kisérte ezt az áramlást, amelynek hangját elég messziről is jól lehetet hallani. A legtöbb ilyen *lélegző*, vagy *fütyülő kut*, ahogy ott nevezik, *Nebraskában* van, de előfordulnak ilyenek Dél-Louisiána államban is. Egyik louisiánai fütyülő kut légárama oly erős, hogy a nyilásba dobott kalapot ott tartja lebegésben. A *Sience* czimü folyóirat szerint e jelenség oka a hőmérséklet és a légnyomás ingadozásaiban van. Ha a vidék fölött nagyon esik a barométer állás, vagy más szóval, ha minimum vonul el a vidék fölött, akkor a levegő kiáramlik a furt lyukakból. Mikor aztán a légnyomás ismét emelkedik, a lyukból jövő légáram egyre gyengül, sőt utóbb meg is fordul és befelé tart a levegő. Az egyesült-Államok geológiai intézete a természeti tüneményt elég fontosnak itéli, a mennylben megfigyelésére még szélesebb körben is mozgalmat indit.

— **József kir. herczeg szobra.** A főváros törvényhatósága elhatározta, hogy József királyi herczeg szobrára gyüjtést indit. A közgyülés huszezer koronával nyitotta meg a gyüjtést s a következő fölhivást küldte meg az ország valamennyi törvényhatóságának:

Kedves barátaink és atyánkfiai! Ez évi julius hónap 5-én tartott közgyülésünkben egyhangulag hozott határozatunkkal a magunk részéről megtettük a kezdő lépeseket ama kegyeletes és hazafias czél érdekében, hogy megboldogult József királyi herczeg ő császári és királyi fensége emléke az ország szivében emelendő szobor által méltó módon megörökittessék. Nevezetesen ezen emlékszobor költségeire a székesfőváros részéről megszavaztunk huszezer koronát s elhatároztuk aztis, hogy a szobor költségeire inditandó országos közadakozás, illetve gyüjtés vezetését és kezelését is a székesfőváros vállalja magára. Amikor ezt tettünk, át voltunk hatva attól a meggyőződéstől és erős bizodalomtól, hogy hazánk, társtörvényhatósági, egyesületei, testületei és egyes polgárai az ügyhöz méltó lelkesedéssel, tettben is nyilvánitott áldozatkészséggel fognak mellénk sorakozni. Kedves barátaink és atyánkfiai! Fölöseges volna, ha előttetek bővebb megokolás támogatásával akarnók hangoztatni, hogy a megboldogult emlékének külső megörökitése egesz hazánk, egész nemzetünk ügye és föladata. Hisz mindnyájunk szivében elevenen él, mindnyájunk szivét meleg hálával tölti el József királyi herczeg emlékezete. A fenséges ur, miként boldog emlékezetü atyja, József nádor is, egy volt velünk nemcsak nyelvben, nemcsak nemzeti érzésben, fölfogásés szokásokban, hanem egy volt velünk a haza földje iránt táplált hüségben és ragaszkodásban is. E bensőséges érzelmeinek maradandó tettekben emelt dicső emléket. Hosszz élete szakadatlan munkában telt el, amelynek nyomában a nemzet élete minden terén bőséges áldás fakadt. Egyik legkiválóbb nemzeti intézményünket, a magyar királyi honvédséget, mint annak főparancsnoka, ritka gonddal szervezte folytonos erőfeszitéssel fejlesztette és magas szinvonalra emelte. E mellett hü ápolója, buzgó müvelője volt a tudománynak, erős támasza minden kulturális törekvésnek és bőkezü pártfogója emberbaráti intézményeinknek. Eme fenkölt lelki tulajdonságainál és tetteinél fogva, amint életében kiérdemelte az egész magyar haza osztatlan hálás szeretetét, ugy elhunyta után is kegyeletes emléke elevenen él és elevenen fog maradni nemzetünkben. Éppen ezért, az ügy méltóságához nem illő minden további megokolás mellőzésével hazafiui őszinte bizodalommal kérünk benneteket, hogy eme hazánk szivében, székesfővárosban emelendő, de egész hazánk és nemzetünk érdeméül és diszére szolgálandó szobor létesitéséhez saját adományaitokkal és kebeletekben megindiłandó gyüjtésekkel hozzájárulni szivesked jetek.

Szerkesztői üzenetek.

—s— Szives megemlékezését köszönjük és a küldött kéziratot felhasználjuk akkor, midőn az ügy tárgyalás alá kerül.

Érdeklődő. A városi nyomda bizonyára elvállalja a munkát és azt megelégedésre készíti el.

Dijnokjelölt. Már több izben megüzentük, hogy annyi a jelentkező, hogy szinte lehetetlenség az óhajtott állást elnyerni. Egyébiránt, mivel véleményünket kéri, azt tanácsoljuk, hogy maradjon meg abban az állásában, melyre képesitve van. Mert még, ha bejut is a városhoz napidijasnak 1 kor. 60 fillér, legjobb esetben 2 korona napidij mellett, haladásra nem igen lehet reménye. Miért nyomorogna, mikor mostani állásában nyugodt lélekkel nézhet jövője elé. Mivel azonban nincs jogunk ahhoz, hogy Önnek életutját kiszabjuk, méltóztassék kérelmével a polgármester urhoz fordulni a rendes kihallgatási napokon: kedden vagy pénteken 11—12 óra között.

— **K.** — Az illetőnek három oklevele van, nős, irodalommal is foglalkozik, vannak önálló munkái is. Néha-néha lapunkba is ir czikkelyeket.

12,261.
1905.

Haszonfa eladás.

A város tulajdonát tevő bánki erdőségen a folyó évben megkezdendő vágásból kikerülő s haszon fáknak alkalmas törzsek eladatása elrendeltetvén — értesittetnek a venni szándékozók, hogy azokra nézve a nyilvános szóbeli árverés a f. évi november hó 8. napjának d. e. 10 órakor a városház nagy tanács termében fog megtartatni.

Az érdeklődők az árverési feltételeket a városi számvevői hivatalban tekinthetik meg.

Egyébb felvilágositások pedig az erdőmesteri hivatalban nyerhetők.

Debreczen, 1905 október hó 23-án.

A városi tanács.

13,904.
1905. sz.

Hirdetmény.

A nyulasi barakoknál levő kantin helyiségnek 1906. évi január hó 1-től kezdődő három évi időtartamra leendő bérbeadása czéljából folyó évi november hó 14-én délelőtt 10 órakor a városi tanács katonai és illetőségi ügyosztályánál (városház emelet 19. számu szoba) nyilvános szóbeli árlejtés tartatik.

Kikiáltási ár a jelenlegi évi bér: 900 korona.

Bánatpénz 45 korona, mely összeg az árlejtés megkezdése előtt a tárgyalási elnök kezéhez teendő le.

A vonatkozó szerződési feltételek a katonai és illetőségi ügyosztálynál (városház emelet 19. szoba) megtekinthetők, hol bővebb felvilágositás is adatik.

Debreczen, 1905 október hó 23-án.

A városi tanács.

Villamos csengők, telefonok, villámháritók berendezését minden terjedelemben, javitását és évi gondozását legjutányosabban és jótállás mellett eszközli FÖLDVÁRI L. debreczeni első elektrotechnikai vállalata Kossuth-utcza 1. sz. (az udvarban). Villamos felszerelések, zseb-lámpák, kerékpárok és alkatrészek raktára.

Képes árjegyzék ingyen. Telefon-szám 168

TÓTH BÉLA

gyógyszertára és illatszer-raktárában

gyógyszerészi különlegességek és illatszerek

a legnagyobb választékban kaphatók,

Eredeti franczia és angol gyártmányok.

Ruhafestő

és vegyészeti tisztitó intézet

HRABÉCZY ANTAL

DEBRECZEN,

Széchenyi-utcza 42-ik sz.

Telefon 323.

Fehérnemü mosóda!!!

Angol plaidek és takarók, svéd bőrkabátok **Borsos Katánál.**

Uri divat, kalap és fehérnemü üzlet **Békés Lajos** *Debreczen, Piacz-u. 44. dr Ujfalussy-ház. Angol női bluzsokat, férfi fehérnemüeket és kelengyéket mérték szerint a legszebb kivitelben készit.*

Hirdetések leközlésére

legalkalmasabb

a városi könyvnyomda-vállalat

kiadásában megjelenő

„A VÁROS"

czimű heti lap,

mivel ez a nagy keresletnek örvendő lap a város és megye vagyonos közönségének állandóan kezében forog s igy a feltünő és csinos kivitelü hirdetések egész héten át a hirdetőkre tereli a szükségletét beszerezni óhajtó közönség figyelmét.

TÓTH GYULA

VASKERESKEDŐ, DEBRECZEN, Piacz-utcza 20. és 27. szám.

Ajánl legjobb minőségben a tavaszi idényre kertészeti, gazdasági és méhészeti szerszámokat és felszereléseket; kerti vasbutorok, gyermek-kocsik, fürdőkádak, jégszekrények, vas- és rézbutorok, peronospora- és kerti fecskendők, minden vas- és fémiparhoz való szerszámok, tüskés kerités-huzalok, épitkezésekhez vasgerendák, vas- és porcellán-kályhák, utóbbiakhoz multiplikátor (hőfejlesztő) betétek. — **Legolcsóbb bevásárlási forrás.**

TELEFON 308. **MELOCCO PÉTER** TELEFON 308.

GYŐR. BUDAPEST. DEBRECZEN.

Képviselet: Debreczen és Hajdumegye részére: LUKÁCS VILMOSNÁL, Hatvan-utcza 5.

Márványmozaiklap.
Mükő- és Czementárugyár.
Beton és vasbeton.
Épitési vállalat.
Átereszek készitése.

Szabadalmazott géppel gyártott ***karmantyus*** és ***csömöszölt*** Czementcsövek, Csatornázás.
Beton és Granitto Ferrazo burkoló munkák.

Lukács Vilmosnál kaphatók rendkivül olcsó áron

a JOHN-féle kéménytoldó,

mely minden kémény huzatát megjavitja, füstzaklatást megszüntet.

Debreczen sz. kir. város könyvnyomda vállalata. 1905—1963.